

HAMZADERE BÖLGESİ
(KEŞAN-İPSALA-ENEZ-SAROS KÖRFEZİ)
KALKINMA GÜNDEMİ

MEVCUT DURUM
VE
EĞİLİMLER

tepav

İÇİNDEKİLER

Hamzadere'ye Genel Bakış

Bölüm 1 : Mevcut Durum Analizi

Bölüm 2 : Geleceğe Doğru

Temel Gelişme Eksenleri

Bölüm 3 : Tarım

Bölüm 4 : Hizmetler ve Ticaret

Bölüm 5 : Sanayi

Bölüm 6 : Turizm

Yatay Gelişme Eksenleri

Bölüm 7 : Kentsel Yaşam Kalitesi

Bölüm 8 : Girişimcilik ve Yenilikçilik

Bölüm 9 : Sosyal Bütünleşme

Mevcut Durum Analizi

Bölge, Antik Trakya'daki merkezi konumunu kaybetmiş durumda, bunu yeniden kazanmak ise bölge sakinlerinin elinde bulunuyor.

Antik Kentlerden Bugüne: Hamzadere

Hamzadere bölgesinin üç merkezini, 7500 yıl önce kurulan Ainos antik kentinin devamı niteliğinde olan **Enez**, Milattan Önce 5. yüzyıl civarında Kipsela adıyla Odrislerin başkenti konumunda olan **İpsala** ve Osmanlı Sadrazamı Hersekzade Ahmet Paşa'nın 1511 yılında cami inşa ettirip kendisine memleket kabul etmesiyle cazibe merkezi haline gelen **Keşan** oluşturuyor.

Hamzadere, 19. yüzyılda Balkanlarda sürekli çatışmalar ve ekonomik ilişkilerin zayıflaması, bölgenin iki kere Rus işgalinde kalması ve bunlara bağlı nüfus kayıpları sebebiyle önemini yitirmeye başlamıştır. Bunların sonucunda İpsala 1928'de, Enez ise ancak 1953'te ilçe olabilmıştır.

Keşan ise 1922'de son bulan işgal ardından, 1926 yılında Gelibolu'nun Çanakkale'ye bağlanması ile birlikte Edirne'nin ilçesi haline gelmiştir..

Bununla birlikte Ege ve Kıbrıs krizlerinden kötü etkilenen bölge, Gümrük Birliği ve Balkan ülkeleriyle ilerleyen ilişkiler nedeniyle stratejik bir noktada bulunuyor.

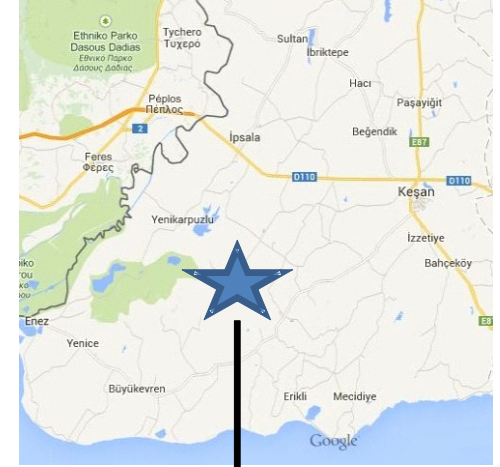

Hamzadere bugün nasıl bir yer?

Bölgenin ekonomik coğrafyasında ön plana çıkan özellikleri kavşak niteliği taşıması, sınırda bulunması ve tarım olarak sıralanabilir.

Hamzadere tarihi boyunca Balkanlar ve Anadolu arasındaki kilit yerleşimi sayesinde iki coğrafya arasında önemli bir kavşak nokta olarak göze çarpıyor.

I. Dünya Savaşı sonrası çizilen sınırlar ise Hamzadere'yi bir sınır bölgesi haline getirmiştir. Sonrasında yaşanan uluslararası siyasi krizler bölgenin bu potansiyelini kullanamamasına neden olmuştur. Ancak bugün, hızla büyüyen Balkan pazarına yakınlık önemli bir ihracat potansiyelini barındırıyor. Bölgede öne çıkan başlıca tarımsal ürünler ayçiçeği, buğday ve çeltiktir. Tarımın dışında hayvancılık, madencilik ve inşaat ön plana çıkan faaliyetler arasındadır. 119 bin kişinin yaşadığı bölgede, 23.778* kişi istihdam ediliyor.

Hamzadere Barajı ve Hamzadere Bölgesi

*Kaynak: SGK. Yıl içerisinde çalışanların tümü sayılmıştır.

Bölgenin 500 yıllık ekonomik tarihinde istikrarlı dönem azdır. Ancak 1990'ların sonuyla birlikte durum değişti mi?

Bugün üç ilçeyi kapsayan bir yerleşim yeri olan Hamzadere Bölgesi, Hersekzade Ahmet Paşa'nın 1511'de adına inşa ettirdiği cami yapımı sonrası bir cazibe merkezi haline geldi. Keşan, bir yerleşim yeri olarak bu caminin etrafında konuşlanmaya ve büyümeye başladı.

Bölgenin kavşak özelliği nedeniyle çok sayıda han ve kervansaray kurulmuş; bu sayede ticaret gelişmiştir. Balkanlarda gerçekleşen savaşlar ve toprak kayıpları sonucu yoğun göç alan bölgenin nüfusu arttı; ancak bu savaşlar ve göç hareketleri bölgenin kavşak özelliğini yitirmesine ve cazibesini kaybetmesinde önemli bir rol oynadı.

20. yüzyılın başında Keşan, Gelibolu'ya bağlı bir kazaydı. 1922'de Yunan işgalinden kurtulan Gelibolu'nun 1926'da ilçe olup Çanakkale'ye bağlanmasının ardından Keşan, Edirne'nin bir ilçesi haline getirildi. Bu sayede bölgenin Çanakkale'yle olan idari bağı sona erdi. Ancak ticari ve sosyal ilişkiler devam etti.

Bölge, 1960'lı yıllarda ve 1980 sonrasında yaşanan köylerden kentlere doğru gerçekleşen dönüşüme adapte olamadı ve büyükşehirler ile sanayi merkezlerine yönelen iç göç furasına bağlı olarak nüfusunun önemli bir bölümünü kaybetti.

1990'larda Gümrük Birliği'ne katılım, AB adaylık süreci ve Yunanistan'la iyileşen ilişkiler Keşan'ın kavşak özelliğini bugün yeniden değerlendirmesi için önemli fırsatlar sunuyor.

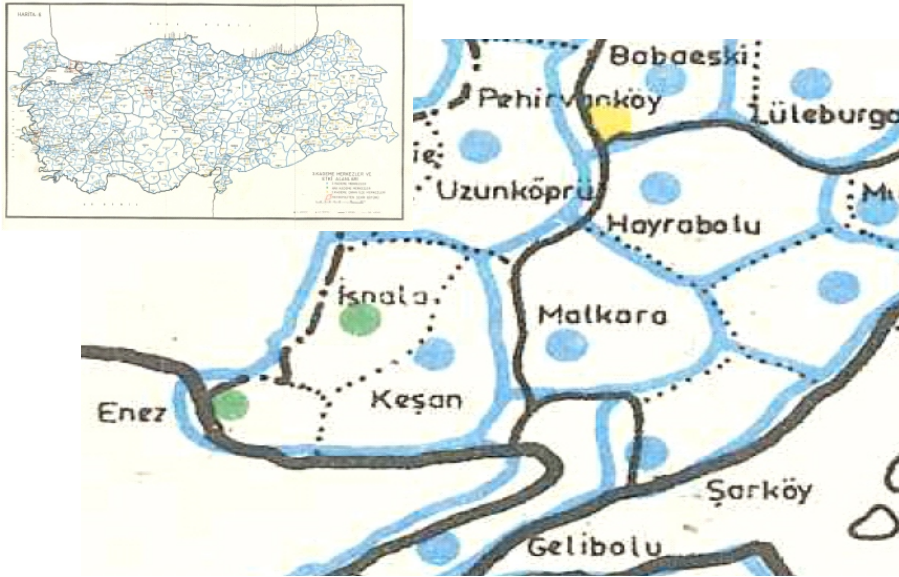
Bölgeyi etkileyen siyasi olaylar:

- Hersekzade Ahmet Paşa Cami İnşası (1511)
- Keşan, tahrir (vergi) defterlerinde Gelibolu livasına bağlı kaza olarak kayıtlı (1519)
- Bölgenin Rus kuvvetlerince ilk işgali (1829)
- Bölgenin Rus kuvvetlerince ikinci kez işgali (1877)
- Keşan tahrir defterlerinde kasaba olarak kayıtlı (1900)
- Balkan Savaşları (1912-1913)
- Gelibolu'nun ilçe olması (1926)
- Azınlıkların Trakya'yı terk etmesi (1934)
- 6-7 Eylül Olayları sırasında yaşanan gerginlik (1955)
- Kıbrıs Barış Harekatı (1974)
- Avrupa-Türkiye otoyolu E5'in açılması (1962)
- 90'ların sonlarına doğru yaşanan Türk-Yunan ilişkilerinde iyileşmeler
- Gümrük Birliği (1996)

Keşan, Enez ve İpsala'nın bugünkü ekonomik etkileşim alanı, 1982'de DPT tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına benziyor.

Üçüncü Kademe Merkezler ve Etki Alanları

1982 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan Türkiye'de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi çalışmasından alınan yukarıdaki haritada; yeşil noktalar tarımsal ekonomik alanları, mavi noktalar ise kentsel ekonomik alanları temsil ediyor. Hamzadere Bölgesi, Türkiye'de üç ilçeden meydana gelen az sayıdaki ekonomik alandan birisi. Haritada Keşan, Enez ve İpsala ilçeleri işlevsel bir ilişki içerisinde olan bir bölge olarak gösteriliyorlar.

Dördüncü Kademe Merkezler ve Etki Alanları

Hamzadere; ikinci etkileşim alanında Malkara, Hayrabolu, Şarköy, Murat ve Tekirdağ İl Merkezi ile birlikte bulunuyor. Kuzey-güney aksından ziyade doğu-batı aksında işlevsel bir ilişki olduğunu söylemek mümkün. Bu durum idari sınırlarla ekonomik sınırlar arasındaki işlevsel uyumsuzluğu gösteriyor. Bölgede yaptığımız yüz yüze görüşmelerde de bugün herhangi bir değişiklik olmadığını ve durumun aynı şekilde devam ettiğini gördük.

Keşan geçmişten günümüze “Kavşak Noktası” olarak biliniyor.

İstanbul -psala Sınır Kapısı ve İstanbul-Edirne-Çanakkale karayollarının Keşan’da kesişmesi, Keşan’ın önemli bir kavşak noktası olmasının sebebidir.

Keşan, bu önemli ulaşım ağlarının kavşak noktasında bulunması sebebiyle geçmişten günümüze her zaman çeşitli kültürleri buluşturan bir merkez olarak görülmüştür. Bunun yanında Avrupa ve Anadolu'yu kesiştirmesi sebebiyle tarih boyunca ticari önemi de yüksektir. Her sene milyonlarca araç Çanakkale'den İstanbul'a geçmek için Keşan'dan geçer. Keşan konumunun da avantajı ile etraf ilçe ve illere ticaret yapma açısından büyük bir ulaşım hizmeti sunmaktadır.

Keşan geçmişten günümüze kavşak özelliği ile bilinmektedir. Geçmişten beri taşıdığı bu özellik ticaretine de yansımış ve bu sayede Edirne'nin içinde ama Edirne'den farklı bir doğrultuda büyüebilmiştir. Bu nedenle Keşanlılar için kalkınmanın anahtarı ticaret rotalarının merkezinde olduğunun farkında olmaktan geçmektedir.

Keşan kavşak özelliğini yitiriyor mu?

Tekirdağ Kınalı'dan geçmesi planlanan yeni yol İstanbul trafiğini azaltmakla birlikte Keşan'a uğramadan geçmesi planlandığı için bölge ticaretini olumsuz etkileyebilir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yayınlanan 2015 yılı bütçe sunumuna göre 2. grup 2023 hedef projeleri olarak belirtilen güzergahlar yandaki Türkiye haritasında gösterilmektedir.

2023 Hedefleri doğrultusunda proje kapsamına alınan güzergahlardan Tekirdağ-Kınalı'dan geçmesi planlanan anayol ile İstanbul'un trafik yükünün Çanakkale üzerinden Tekirdağ ve Edirne'ye aktarılması amacı güdülmüyor.

Planlanan yol Tekirdağ Kınalı'dan geçecek ve Çanakkale Köprüsü'nden Balıkesir'e geldiği noktada İstanbul-İzmir otoyolu ile birleşecek.

İstanbul trafiğini azaltmakla birlikte Keşan'a uğramadan geçmesi planlandığı için yol, bölge ekonomisini kötü etkileyebilir. Bu durumda Keşan, Marmara'da önemli güzergahlar arasındaki yerini giderek kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir.

Masalarda Yürütülen Tartışmalardan;

“Kavşak özelliğini kaybetmesi burayı etkilemez, zira değerlendirebilirse burası yurtdışına açılan kapı niteliğinde. Ayrıca Saroz körfezi canlanması da iyi bir etki oluşturur.”

“Yol güzergâhlarında otel ve restoran yatırımları artırılmalı ki yoldan payımızı alabilelim.”

Kaynak: T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Bütçe 2015, 2023 Yılı Hedef Otoyol Ağı

Hamzadere eskiden nasıl bir yerdi?

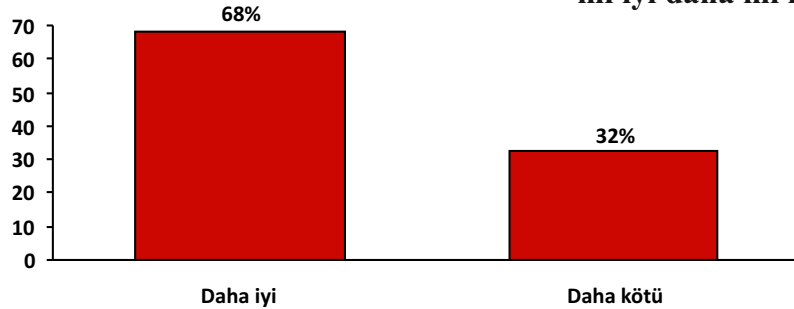
Bugün, dün olduğundan daha mı iyi, daha mı kötü?

Çalıştaya katılan Hamzaderelilerin büyük bir bölümü yaşadıkları bölgenin eskiden daha kötü bir yer olduğunu, bölgenin yeni yatırımlar ile kalkınmaya başladığını ve sosyal yaşamın giderek iyileştiğini düşünüyorlar.

Hamzadere Çalıştayını sırasında masalarda yapılan yorumlardan, katılımcıların özellikle Keşan'da son zamanlarda önemli gelişmeler gözlemlediğini anlıyoruz. Ulaşım, barınma ve eğitim imkanlarının geçmiş zamanlara göre daha tatmin edici olduğunu düşünen %68'e kıyasla Hamzaderelilerin sadece %32'si bölgenin bugünkü koşullarının eskisine göre daha kötü olduğunu düşünüyor. Bölgeye ilişkin şikayetler ise genellikle çarpık kentleşme, hava kirliliği, yolların bozukluğu, ulaşım yetersizliği, işsizlik ve ilçe potansiyellerinin yeterince kullanılamaması üzerine yoğunlaşıyor.

Hamzaderelilere sorduk:

- İlçeniz bugün eskiden bulunduğu durumdan daha mı iyi daha mı kötü?

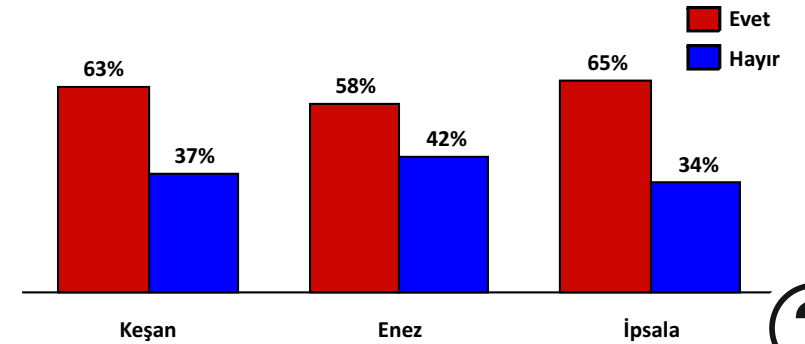

Keşan ve İpsala halkı yaşadığı yerden memnun iken Enezliler yaşam koşullarından görece daha az mutlu görünüyor.

Hamzaderelilerin oturdukları ilçeyi bir başkasına tavsiye edilebilir bulup bulmadıkları ilçeden ilçeye geçiyor. Keşan ve İpsala'da yaşayanların yaklaşık üçte ikisi, Hamzadere bölgesinde yaşamayı bir başkasına tavsiye edebileceklerini belirtirken, Enez'de yaşayanlar arasında Hamzadere bölgesinde yaşamayı 'tavsiye ederim' ve 'tavsiye etmem' diyenlerin sayısı arasında çok da fazla fark yok.

Hamzaderelilere sorduk:

- Burada yaşamayı bir başkasına tavsiye eder misiniz?

Hamzadereliler kendilerini orta derece mutlu görmelerine rağmen, bölgede yaşayan diğer insanların mutsuz oldukları görüşündeler.

Hamzadereliler kendilerini “mutlu” olarak tanımlıyorlar.

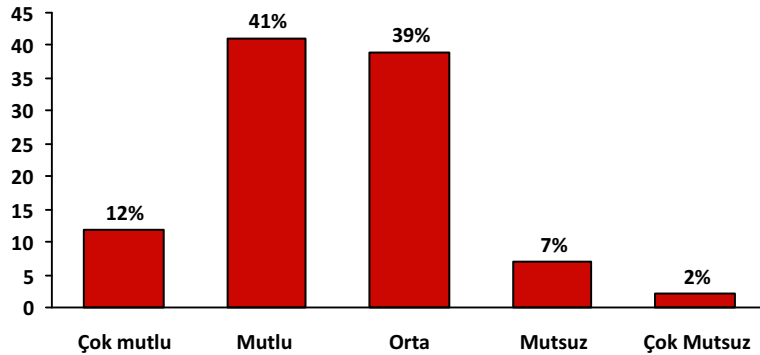
Hamzaderelilere ne kadar mutlusunuz diye sorduğumuzda katılımcıların %41’i mutlu, %39’u ise orta derecede mutlu olduğunu belirtmiştir. Çok mutlu ya da çok mutsuz olduğunu düşünenlerin oranı oldukça azdır.

İpsala’da gelen katılımcıların mutsuz olduklarını diğer ilçelerden gelenlerden daha fazla beyan etmeleri dikkat çekici bir noktadır.

Bir başka ilgi çeken nokta kendilerini “çok mutsuz” olarak addeden kadınların yüzdesi %7,7 iken erkeklerin yüzdesi sadece %2,3. olmasıdır. Buna karşılık “çok mutlu” olduklarını beyan eden erkeklerin yüzdesi (%12,5) kadınlardan (%5,1) daha fazladır.

Hamzaderelilere sorduk:

- Bir bütün olarak yaşamınızı düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz?

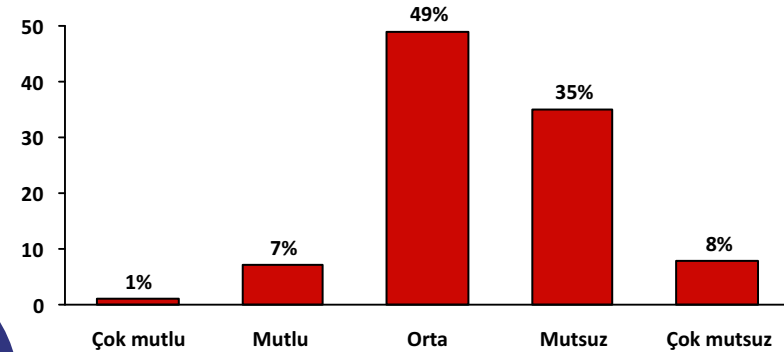
Hamzadereliler kendilerinin kesin olarak mutlu olduklarını belirtmelerine rağmen, sokaktan geçen her hangi bir insanın mutlu olabileceği konusunda kararsızlar.

Çalışmaya katılan Hamzaderelilerin yarısına yakını sokaktaki herhangi bir insanın ancak orta seviyede mutlu olabileceği görüşündeler. Diğer bir yarısına yakını da rastgele seçilmiş insanların ya mutsuz ya da çok mutsuz olacağını düşünüyor.

Geçen sene TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması’na göre Edirne’de 18-24 yaş arası gençlerin mutluluk oranı %71,1 ile yüzdesi %65,1 olan Türkiye ortalamasının üstünde çıkmıştı. Bunun dışında kalan bütün yaş gruplarının mutluluk derecesinin ise Türkiye ortalamasından daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Hamzaderelilere sorduk:

- Peki sizce ilçenizde, sokakta rastgele bir vatandaşa mutlu musunuz diye sorsak ne cevap verir?

Hamzadere bölgesinde üç temel sorun ortaya çıkıyor:

Tarımda girdi maliyetlerinin yüksekliği, işsizlik, doğalgaz ve hava kirliliği.

Hamzadere'nin en büyük sorunu tarımda girdi maliyetlerinin yüksekliği, işsizlik ve hava kirliliği olarak göze çarpıyor.

Çalıştaya katılanlara ilçenizin en büyük problemi nedir diye sordüğümüzda en çok belirtilen sorun %30 oranla tarımda girdi maliyetlerinin yüksekliği oldu. Özellikle tarıma dayalı geleneksel ekonomilerde bu sektörü etkileyen bütün faktörler ilçe ekonomisine doğrudan yansımaktadır. Hamzadereliler de aynı sebepten ilçelerinin en büyük sorununu tarımda girdi maliyetlerinin yüksekliği olarak görüyorlar.

İkinci en önemli sorun ise işsizlik olarak görülüyor.

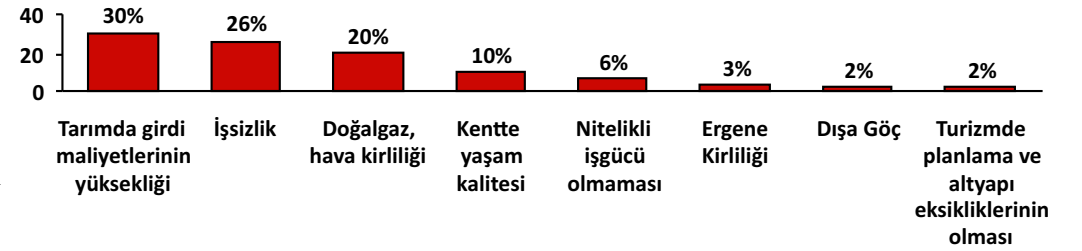
Hamzaderelilerin %22'si bölgedeki en büyük sorunun işsizlik olduğunu belirtmiştir. Masa notlarında yüksek okul mezunlarının genellikle başka şehirlere göç ettiğinden, lise mezunlarının ise iş bulmasının zorluklarından sıkça bahsedilmiştir.

Hamzaderelilerin girdi maliyetleri ve işsizlik kadar önemli bir diğer problemi de doğalgaz ve hava kirliliğidir.

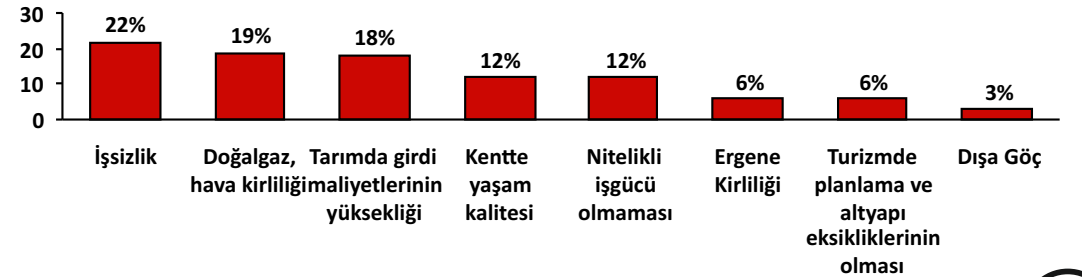
Bölgede hala kömür kullanılması, hem maliyeti hem de yarattığı kirlilik sebebiyle büyük sorunlar arasında görülüyor.

Bu temel sorunların bir kısmı yerelde bir kısmı merkezi yatırımlarla çözülebilir. Bazıları ise ancak daha genel çözümler üretilerek ortadan kaldırılabilir.

Hamzaderelilere sorduk:
- Sizce ilçenizde en önemli sorunu nedir?

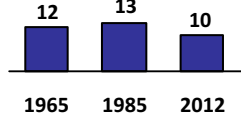
Hamzaderelilere sorduk:
- Sizce ilçenizin en önemli ikinci sorunu nedir?

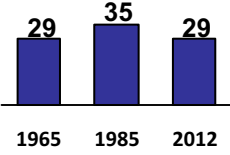
Keşan büyüyor ama Hamzadere küçülüyor.

Bölge, Türkiye'nin 1980'de yaşadığı dönüşümü kaçırmış gibi gözüküyor.

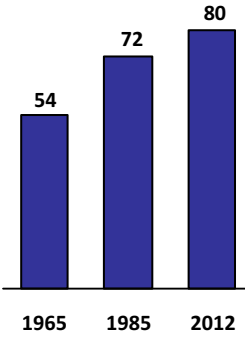
Enez Nüfus (Bin)

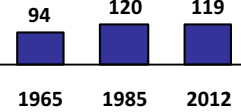
İpsala Nüfus (Bin)

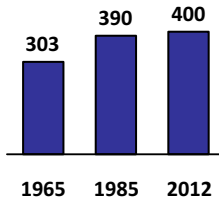
Keşan Nüfus (Bin)

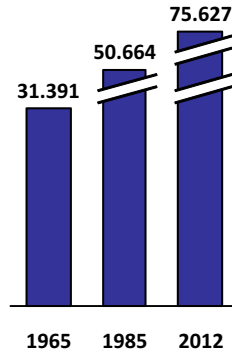
Hamzadere Nüfus (Bin)

Edirne Nüfus (Bin)

Türkiye Nüfus (Bin)

Kaynak: TUIK

Özellikle 1980'den itibaren Türkiye genelinde kentleşme ve hızlı nüfus artışı eğilimleri gözleniyorken Hamzadere'nin bu gelişmede geride kaldığı görülüyor.

Türkiye nüfusunun 1965'ten itibaren %141'lik bir artış gösterdiğini gözlemliyoruz. Edirne ili için ise bu artış %32 civarında seyrediyor. Peki Hamzadere'de durum nasıl? Üç ilçenin toplamı olan Hamzadere %27'lik, Keşan ilçesi tek başına değerlendirildiğinde ise %48'lik artışla Edirne il genelindeki nüfus genişlemesini kısmen yakalamış görünuyorlar.

Hamzadere'yi oluşturan diğer iki ilçe olan Enez ve İpsala için ise durum daha farklı: İpsala ilçesi yaklaşık 50 senenin sonunda nüfusta hiçbir değişiklik yaşamayarak 29 bin civarında kalıyor. Enez'de ise 1965'lerde 12 bin civarı olan nüfus, 2012'de 10 binlere kadar düşüyor.

Hamzadere bölgesini oluşturan üç ilçenin nüfus eğilimlerine bakıldığında, Keşan'ın nüfusunun artmasına rağmen bir bütün olarak Hamzadere'nin cazibesini zamanla yitirdiği gözlemleniyor.

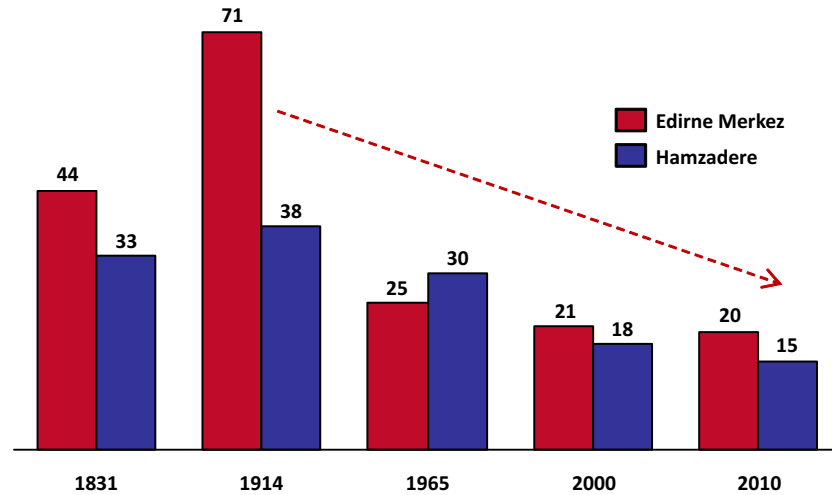
Nüfus artışı, ekonomik cazibenin ve hareketliliğin göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Bu veriden yola çıkarak, Hamzadere'nin bir bütün olarak canlı bir ekonomiye sahip olamadığı sonucuna varabiliriz.

Hamzadere Bölgesi'nin Türkiye'deki ağırlığı giderek azalıyor.

Günümüz Türkiye sınırları içerisinde yaşayan her 10.000 kişiden kaçını Edirne Merkez'de ve Hamzadere Bölgesi'nde (Enez, İpsala, Keşan) yaşıyor diye baktığımızda 19. yüzyıldan itibaren Edirne Merkez ve Hamzadere Bölgesi'nin Türkiye'deki nüfus ağırlığının giderek azaldığı gözlemlenebiliyor. 1965 yılında Hamzadere'nin toplam nüfusu ile Edirne Merkez'in nüfusu neredeyse eşitleniyor. 1965'ten sonra Edirne Merkez, nüfustaki payının yaklaşık beşte birini ancak kaybederken Hamzadere de kendi payının yaklaşık yarısını kaybediyor.

Günümüz Türkiye Sınırları İçerisinde Her 10.000 Kişiden Hamzadere Bölgesi ve Edirne Merkez'de Yaşayanların Sayısı, 1831-2010

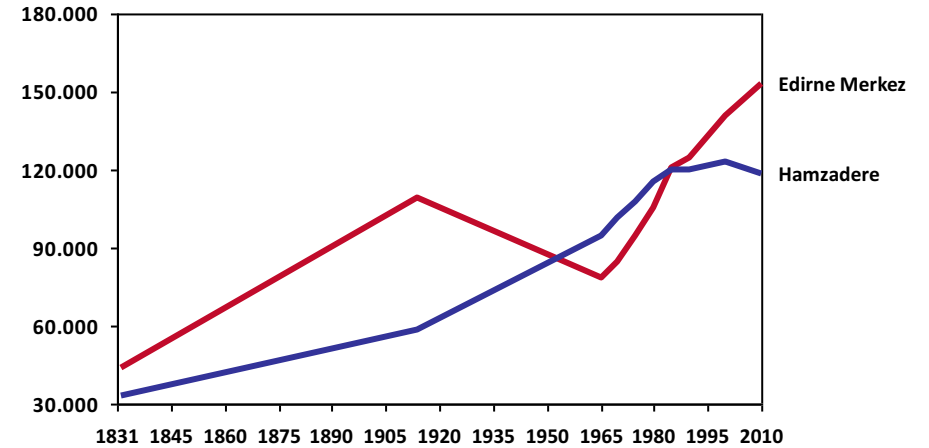
Kaynak: TUIK, 1914 Genel Kurmay Başkanlığı Arşivleri

Hamzadere Bölgesi, 1950'den yeni yüzyıla kadar Edirne Merkez'den daha yüksek bir nüfusa sahiptir.

21. yüzyılda ise nüfustaki yükselme yerini yavaşlamaya bırakıyor Hamzadere'nin nüfus artışı 1965'ten itibaren Edirne Merkez nüfusunun artışından geride kalıyor. Hamzadere ilçelerinin nüfustaki ağırlığı 1980'den itibaren giderek düşüyor.

Örneğin; bugün nüfusu 10 bin civarında olan Enez, 1831'deki ağırlığına bugün sahip olabilseydi nüfusu 130 bin olacaktı.

Edirne Merkez ve Hamzadere Nüfusu, 1831-2010

Kaynak: TUIK, 1914 Genel Kurmay Başkanlığı Arşivleri

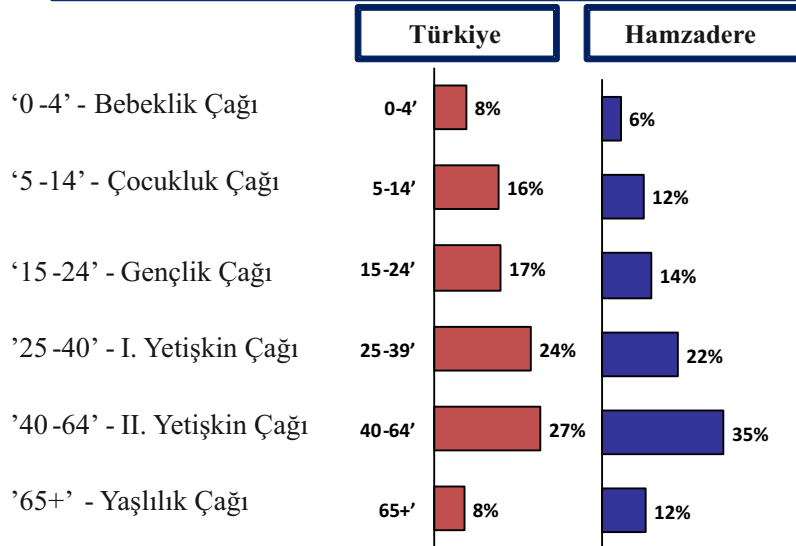
Hamzadere Bölgesi (Keşan-İpsala-Enez) bugün gençler için cazip bir yer mi?

Yaş dağılımı verilerini incelediğimizde Hamzadere nüfusunun Türkiye ortalamasına göre daha yaşlı olduğunu gözlemliyoruz.

Ekonomisi genellikle tarıma dayalı olan Keşan, Enez ve İpsala'da 40 yaş ve üzeri yaşta insanlar nüfusun önemli bir bölümünü oluşturuyor. Buradan çıkardığımız başka bir sonuç da Hamzadere'nin gençleri cezbedemediği yönündedir. Özellikle eğitilmiş gençlerin bölgeden gitmesi, bölgedeki genç beyin göçü sorununu gösteriyor.

Hamzadere bölgesinin ekonomisi, esasen tarıma dayalı olsa da sanayi ve turizm gelişmekte olan sektörlerdir. Bu sektörlerin gelişmesi ile birlikte mevcut yaş dağılımının değişimi söz konusu olabilir.

Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2013)

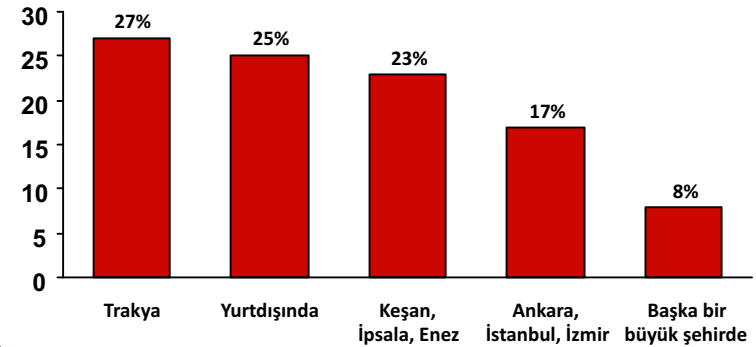
Kaynak: TÜİK

Hamzadereliler çoğunlukla çocuklarının ileride Trakya Bölgesi'nde yaşamalarını istiyorlar. Yurtdışı veya Hamzadere Bölgesi ise hemen sonraki tercihleri olarak karşımıza çıkıyor.

Yaptığımız çalıştayda Hamzadere'nin mevcut durumunun Hamzadereliler tarafından nasıl görüldüğünü anlamaya çalıştık. Bu kapsamda çocuklarının nerede yaşamalarını istediklerini sordüğümüzda %27 oranda Trakya Bölgesi cevabını aldık. Hamzadereliler yine çok yakın oranlarda çocuklarının yurtdışı ve Hamzadere Bölgesi'nde yaşamalarına da sıcak bakıyorlar. Ankara, İstanbul ve İzmir olmadığı müddetçe çocuklarının başka bir büyük şehirde yaşamalarını arzulayanların oranı ise %8'dir.

Hamzaderelilere sorduk:

- İlkokula devam eden bir çocuğunuz olduğunu varsayın. Çocuğunuzun 20 sene sonra nerede yaşamasını isterdiniz?

Bölge eğitim olanakları açısından Türkiye’den daha iyi olmasına rağmen, nitelikli istihdamda öne çıkamıyor.

Eğitim alan kişiler bölgeyi terk mi ediyor?

Edirne’de eğitim olanakları oldukça yüksektir.

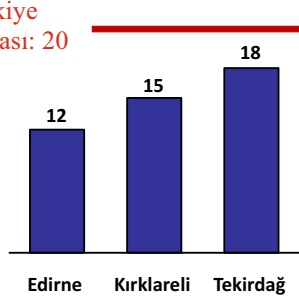
Edirne’de eğitim olanaklarının ve seviyesinin yüksek olduğunun göstergelerinden biri, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ile ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayısıdır. Bu veriler ilçe bazında üretilmemektedir. Ama Edirne verilerine baktığımızda öğretmen başına öğrenci sayısının hem Türkiye ortalamasından hem de Trakya’daki diğer illerden çok daha düşük olduğunu gözlemliyoruz.

Bir başka gösterge olan lisans ve ön lisans öğrenci sayısı yine Trakya Bölgesi’nin diğer illerinin oldukça üzerindedir.

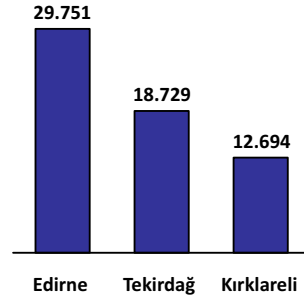
Son olarak orta öğretimde (lisede) okullaşma oranlarına bakıldığında da Edirne’nin %90,48 ile Türkiye ortalamasının (%76,65) çok üstünde olduğu gözlemlenebilir.

İlkokulda Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2012)

Türkiye ortalaması: 20

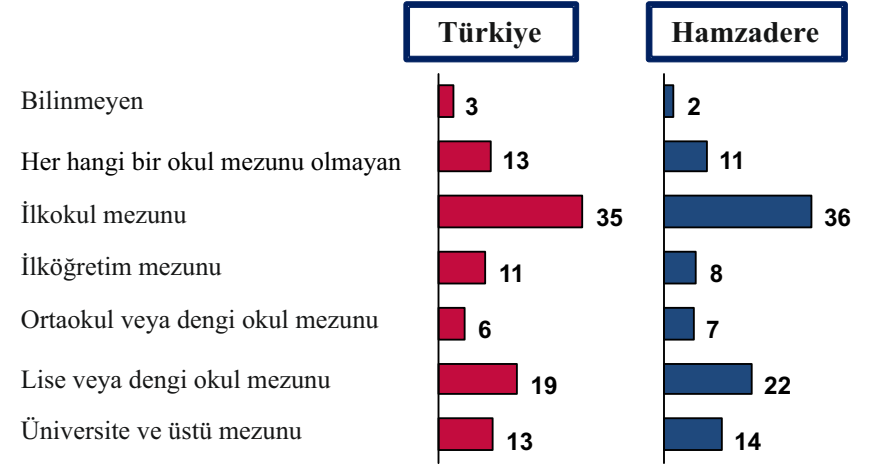

Ön lisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı (2012)

Kaynak: TUIK

15 yaş üstü nüfusun eğitim düzeylerine göre dağılımı (2012)

Kaynak: TUIK

Hamzadere’de her hangi bir okul mezunu olmayanların oranı Türkiye ortalamasından düşüktür.

2012 senesinde 15 yaş üzeri Türkiye ve Hamzadere nüfusunun eğitim düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde Hamzadere’nin eğitim düzeyinin Türkiye ortalamasına göre ileri olduğu gözlemleniyor.

Hamzadere’de Yükseköğrenim gören üniversite ve üstü mezunları ile lise ve dengi okullardan mezun dağılımı Türkiye’nin oldukça üzerindedir. Ortaokulda net okullaşma oranı da %90,48 ile, %76,65 olan Türkiye ortalamasının aynı şekilde üzerinde olduğunu gözlemliyoruz.

Hamzadere Bölgesi, Trakya nüfusunun sadece %7,4'ünü oluşturmasına rağmen, belirli sektörlerde bölgeyi sırtlıyor.

Hamzadere bölgesinde 2008-2012 yılları arasında 11.862 kişilik istihdam yaratıldı.

Bu hareketlenmenin %33,6'sı Diğer özel inşaat faaliyetleri, % 4,9'u Diğer dış giyim eşyaları imalatı ve %4,5'i Kara yolları ve otoyolların inşaatı sektörlerinde gözlemlendi.

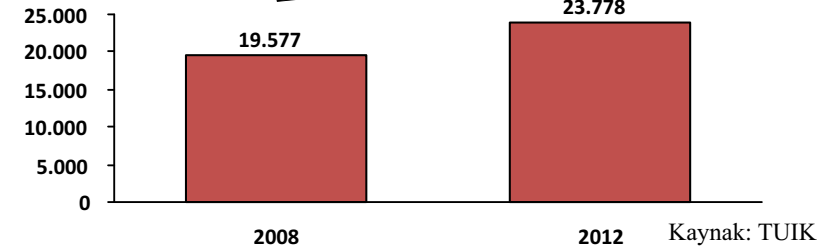
Hamzadere bölgesinde 2008-2012 yılları arasında 7.112 kişilik istihdam kaybı oldu.

Bu hareketlerin % 42,3'ü İkamet /ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı, %8,3'ü Sıvılar için hizmet projelerinin inşaatı ve %5,7'i ise Deri giyim eşyası imalatı sektörlerinde yaşandı.

Hamzadere'de son yıllarda kayıtlı istihdam artışı Türkiye genelinden daha iyi durumdadır.

2008-2012 arasında Hamzadere'de istihdam 4.200 kişi arttı. Yaklaşık 12 bin yeni iş yaratılırken, 7.100 civarında iş kapandı. Ancak istihdamda gözlenen bütün iniş-çıkışlar ve tüm hareketlilik genel olarak inşaat sektöründen kaynaklanıyor. Hamzadere'deki inşaat sektöründe kayıtlı sigortalı sayısı Trakya Bölgesi'nin %28'ini, oluşturmaktadır. Tabloda belirtilen bütün sektörlerde Hamzadere'deki sigortalı sayısının Trakya Bölgesi'ne oranı, Hamzadere'nin bölgedeki nüfus ağırlığının üzerindedir. Bu durum, Hamzadere'nin Trakya Bölgesi'nde bu sektörlerde önemli yer kapladığının bir göstergesidir.

Hamzadere kayıtlı istihdam (2008-2012)

	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	Sigortalı Sayısı Edirne'de Payı	Sigortalı Sayısı Trakya'da Payı
Diğer özel inşaat faaliyetleri	402	4.156	33%	28%
Diğer perakende ticaret	33	457	33%	16%
Linyit madenciliği	9	804	27%	15%
Hububat ve sebze ürünleri imalatı	27	456	41%	15%
Teknik ve mesleki ortaöğretim	4	445	39%	14%
Akışkanlar için hizmet projelerinin inşaatı	10	495	38%	12%
Kara yolları ve otoyolların inşaatı	14	621	39%	11%

Kaynak: TÜİK, Tepav Hesaplamaları, 2012

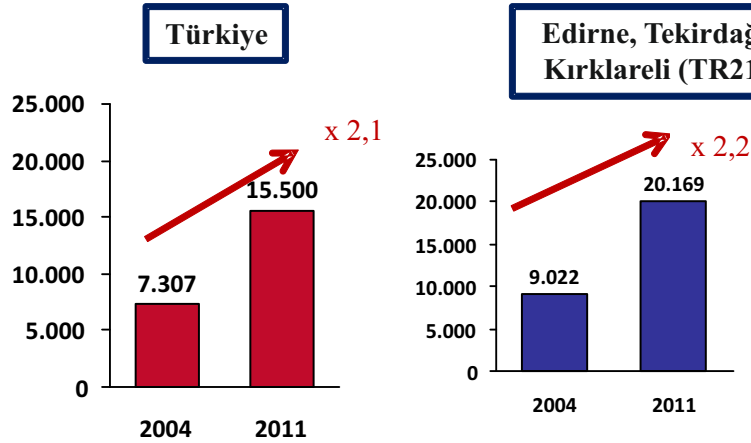
Trakya bölgesi Türkiye’den daha zengin, performansı ise Türkiye ile benzer durumdadır. Peki Hamzadere’nin durumu Trakya’ya göre nasıl?

Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli TR21 bölgesi olarak kişi başı gelirden Türkiye performansını yakalıyor.

Kişi başına düşen katma değerinde sadece Düzey-2 bölgelerinin verileri mevcuttur. Edirne’nin Tekirdağ ve Kırklareli ile birlikte içinde bulunduğu TR21 Bölgesi’nin 2004 yılından itibaren performansı Türkiye’ye paralel bir artış göstermektedir.

Gayri Safi Katma Değer (GSKD) sıralamasına bakıldığında da TR21 Bölgesi’nin 2004 senesinde Türkiye ortalamasından daha zengin durumda olduğu gözlemleniyor. 7 sene içindeki GSKD artışı da Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşiyor ve ülke genelindeki 26 bölge içinde beşinci sırada yer alarak Türkiye GSKD’sinin performansının üzerine çıktığı görülüyor.

Kişi Başına Düşen GSKD (TL)

Çalışmaya katılan Hamzaderelilerin yarısına yakını Hamzadere’nin ekonomik performansının Trakya’dan daha kötü olduğunu düşünüyor.

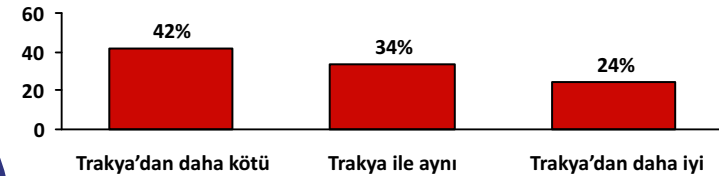
Geri kalanların %34’ü performanslarını Trakya ile aynı görürken, Trakya’dan daha iyi ekonomik performans sergilediklerini düşünenlerin oranı %24 olarak görülüyor.

Keşan, İpsala ve Enez ilçelerinden katılanların cevaplarını ayrı ayrı incelediğimizde de cevap değişmiyor.

Aynı soruyu geçen sene Uzunköprü’de sorduğumuzda yaklaşık %70’lik bir oranla Trakya’dan daha kötü cevabını vermişlerdi.

Hamzadere’nin ve hatta daha büyük ölçekte Edirne’nin yanlış teşvik bölgesinde olduğuna dair saptamalar çalıştayda oldukça fazlaydı. Vatandaşlar, ilin bulunduğu teşvik bölgesinin Edirne’nin performansı baz alınarak değil bölge performansı baz alınarak belirlendiği, bunun da Edirnelilerin hak ettiği teşviki alamamasına yol açtığı görüşündeler.

Hamzaderelilere sorduk:
-Son 10 yılda Trakya’nın genel ekonomik performansına göre Hamzadere’nin performansı nasıldı?

Edirne'nin sosyoekonomik kalkınma gelişmişliğine göre 2. teşvik bölgesinde bulunması aynı oranda olmasına rağmen, ülke ortalamasının altında seyrediyor.

Edirne Tekirdağ, Karseri, Denizli gibi sanayi ve ticaret yönünden daha gelişkin şehirlerle aynı teşvik bölgesinde bulunmaktadır.

Kişi başına Düşen Toplam Nakdi Krediler (ABD Doları)

Türkiye'deki 81 il, beşerli kriterlere göre altı teşvik bölgesine bölünmüştür. Birinci bölge sosyoekonomik açıdan en gelişmiş bölgeyi temsil ederken 6. bölge en az gelişmiş şehirleri kapsamaktadır. Ekonomi Bakanlığı tarafından sağlanan yatırım teşvikleri gelişmiş bölgelerde daha kapsamlı olarak verilmektedir.

Edirne 1985, 1990, 1992, 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, Karseri, Sakarya, Aydın, Konya ve Isparta 2. teşvik bölgesinde bulunan illerimizdir.

Kişi başına Düşen Toplam Mevduat (ABD Doları)

Ortadadır ki, Edirne Denizli veya Tekirdağ gibi gelişmiş sanayi veya ticaret olanaklarını barındırmamaktadır. Yatırım teşviklerinde daha fazla yararlanabilmesi için Edirne'nin 2. teşvik bölgesinden 3. teşvik bölgesine alınıması tartışmaları sürmektedir.

2001-2014 yıllarında verilen yatırım teşviklerinin sektörel dağılımı aşağıdaki grafikte gözlemlenmektedir. Buna göre 13 yılda Edirne'de en fazla teşvik imalat sektörüne verilmiş ve bunu hizmetler ile tarım sektörleri takip etmiştir.

2000'lere kadar azalma eğiliminde olan, fakat yine de Türkiye

ortalamadan daha yüksek seviyede içerişim ve dışarıya Sabit Yatırım 2000'lerden sonra yükseliş eğiliminde olmaktadır. Başka bir deyişle 2000'lerden sonra yükseliş eğiliminde olmaktadır. Başka bir deyişle 2000'lerden sonra yükseliş eğiliminde olmaktadır. Başka bir deyişle 2000'lerden sonra yükseliş eğiliminde olmaktadır.

Trakya Bölgesi'nde kredi kullanımının en fazla olduğu il, Tekirdağ'dır. Edirne ve Kırklareli'nde ise kredi kullanımı, son yıllarda artsa da mevduat kullanımı daha yüksek seviyelerde seyrediyordu. Fakat, bu illerde son yıllarda kişi başına düşen kredi, mevduatları geçti ve kredi/mevduat oranı 1'in üzerine çıktı.

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

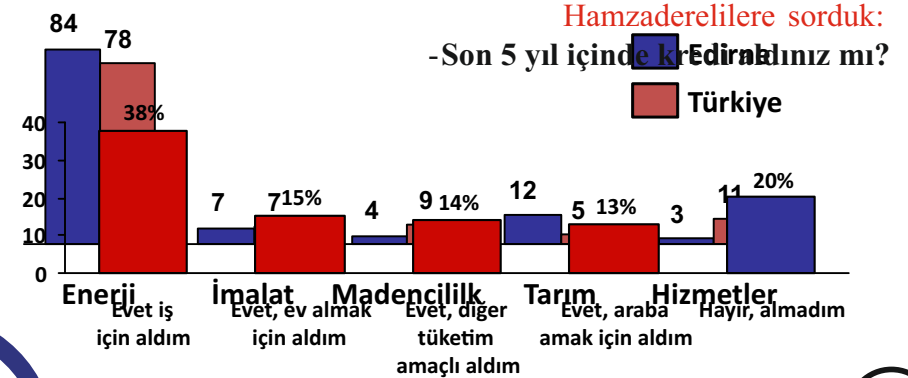
Edirne'de tarım sektörüne büyük yatırımlar yapılmıyor.

Ekonomi Bakanlığı tarafından Edirne ilinde tarıma sektörüne yapılacak teşvikler, alt sektörler bazında incelendiğinde, bifikisel ürünler yerine hayvancılığa daha fazla teşvik verildiği gözlemleniyor.

Ülke geneline kıyasla Edirne'de tarım sektöründe büyük yatırımlar kredi ve mevduat verileri ancak 11 bazında bulunabiliyor. Durumu yapılabilen hizmetler ve madencilik sektöründe tam tersi bir durum daha yakından inceleyebilmek için galistaya katılan Hamzaderelilere soruluyor. Tarım sektöründe az sayıda büyük girişimler teşviklerden faydalanabiliyor.

almayanlar, toplamın beşte birini oluştururken, kredi alanların bu krediye en çok iş veya ev için aldıkları sonucuna ulaştık. daha küçük ölçekli yatırımlara teşvik verildiği gözlemleniyor. Belge Masanın tarım sektöründe daha büyük ölçekli yatırımlara teşvik verildiği gözlemleniyor. Belge Masanın tarım sektöründe daha büyük ölçekli yatırımlara teşvik verildiği gözlemleniyor. Belge Masanın tarım sektöründe daha büyük ölçekli yatırımlara teşvik verildiği gözlemleniyor.

Sektörlere Göre Teşvik Sistemi İçerisinde Düzenlenen Belge Başına Yapılan Sabit Yatırım Tutarı Toplamı 2001-2014 (Türkiye-Edirne); Milyon TL

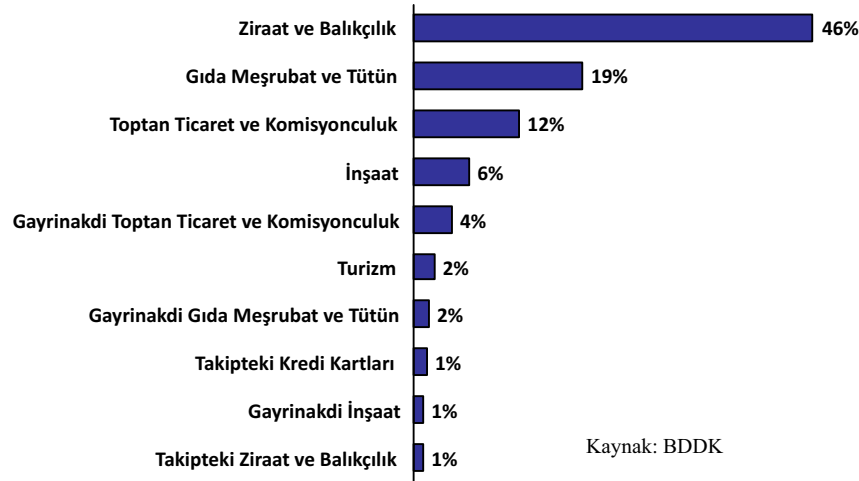

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

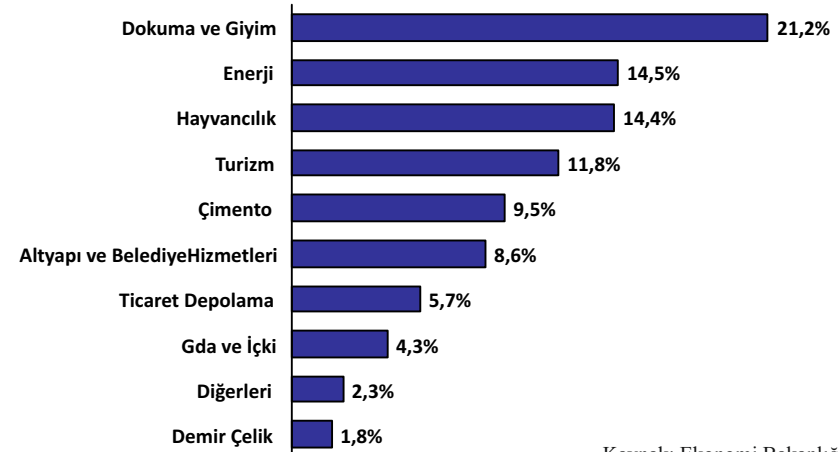
Bankalar hangi sektörleri fonluyor? Peki devlet hangi sektörleri destekliyor?

Edirne’de banka kredilerin,ilk 10 sektör payı,
(2007/12-2014/12)

Kaynak: BDDK

Alt sektörler verilen ilk on yatırım teşvikinin Edirne içindeki
payı 2007-2014

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Edirne’de 2007’den bu yana bankalar tarafından alt sektörler verilen toplam kredi 7.907 milyon TL, yine 2007’den 2014’e kadar Ekonomi Bakanlığı tarafından Edirne’de desteklenen, teşvik belgesi bulunan toplam yatırım tutarı ise 605 milyon TL’dir.

Bankalara baktığımızda kredilerin genellikle tarım ve inşaat sektörlerinde toplandığını gözlemliyoruz.

Devlet ise tekstil, hayvancılık, inşaat, enerji ve turizm sektörlerine teşvik veriyor.

Örneğin; Hamzadere ekonomisinde büyük yer kaplayan bitkisel üretime yatırımları devlet tarafından verilen teşvik, 13 sene boyunca teşvik alan yatırımlar arasında ilk on sektör arasına bile giremiyor ve bugüne kadar yapılan bütün yatırımların %1’inden daha az bir kısmı oluşturuyor.

Ortaya çıkan bu farklılık sektörel öncelikler konusunda kamu ve öze sektörün algılarının farklı olmasından kaynaklanıyor.

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Hamzadere bölgesinin yarınını planlayabilmek için ona daha yakından bakmak gerek.

Hamzadere bölgesindeki mevcut durumu incelediğimizde, Keşan'ın geçmişte kavşak noktasında olmasının olumlu etkilerinin olduğunu görüyoruz. Ancak bu kavşak olma özelliği son yıllarda giderek kaybolmuş durumdadır. Bu da bölgenin ülke genelindeki öneminin giderek azalmasına bölgenin ülke geneline kıyasla küçülmesine neden olmaktadır. Bu duruma ek olarak bölge tarihinde istikrarlı dönemlerin az olması da olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Tüm bu etmenler doğrultusunda Keşan'ın gelişmesine rağmen, Hamzadere bölgesi genel itibarıyla küçülmektedir.

Mevcut eğilimler doğrultusunda bölgede uygulanan teşvik sisteminin, bölgenin ihtiyaç ve potansiyelleriyle yeterince örtüşmediği görülüyor. Bu durumun temel nedenlerinden biri bölgenin 2. teşvik bölgesinde yer almasıdır. Zira Trakya'daki gelir düzeyi ülke genelinin üzerinde iken Hamzadereliler, bölgenin genel ekonomik performansının Trakya geneli kadar iyi olmadığını ifade etmektedirler. Bu yüzden bölgede uygulanmakta olan teşviklerin Trakya genelinden farklılaşmasına duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Şimdi de bölgenin geleceğinin nasıl kurgulandığına ve Hamzaderelilerin gelecek ile ilgili ne gibi beklentilerinin olduğuna bakalım.

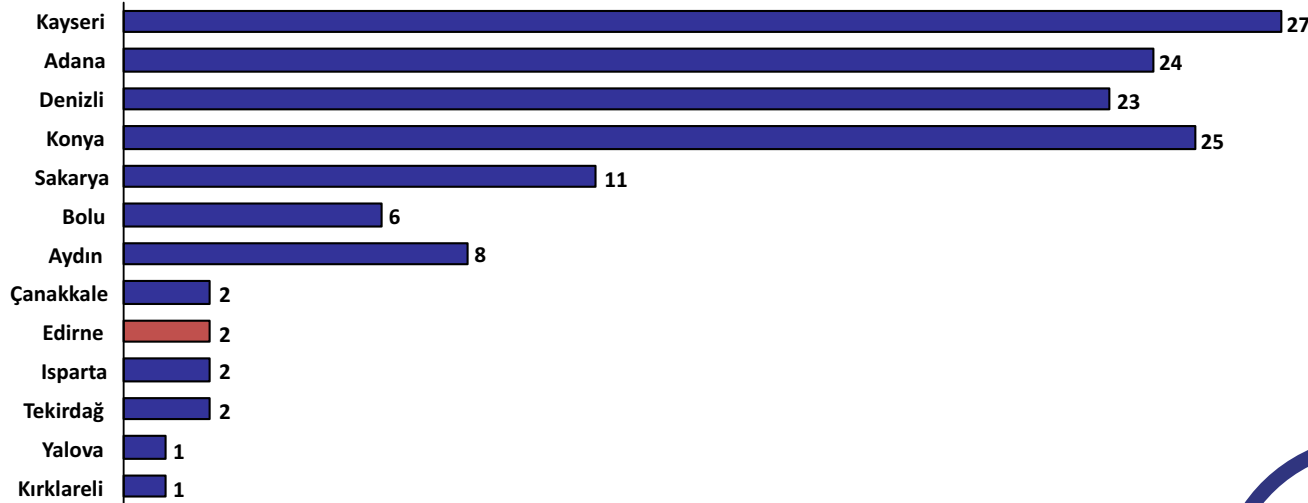
2. teşvik bölgesindeki diğer illerle kıyaslandığında Edirne’de İSO 1000’e giren firma sayısı oldukça sınırlı kalıyor.

Edirne İSO 1000’de iyi bir performans gösteremiyor. Hamzadere’den ise sıralamaya girebilen şirket bulunmuyor.

Edirne’nin kendisine uygun olmayan teşvik bölgesinde bulunması ile ilgili yaptığımız bir diğer saptama da İSO 1000 sıralamasında illerin başarısıyla alakalıdır. 2. teşvik bölgesinde bulunan 13 ile bakıldığında İSO 1000 sıralamasında en başarılı il 27 firma ile Kayseri’dir.

En başarısız il, sadece 1 firma ile Kırklareli’dir. Edirne’nin ise İSO 1000’de sadece 2 firması bulunmaktadır. Bu durum, Edirne’nin İSO 1000’e ortalama 10 firma sokar2. teşvik bölgesi illeri arasında yapısal farklılıklara sahip olduğuna dair bir işarettir.

II. Teşvik Bölgesi’ndeki İSO I. Ve II. 500 Sıralamasına Giren Şirket Sayıları,2013

1997-2012 yılları arasında birinci ve ikinci İSO 500 sıralamasında Edirne’nin durumu genellikle durağandır.

2007, 2008 ve 2010’da İSO 1000 sıralamasına 3 firma sokabilmekle beraber, bunun dışında kalan yıllarda firma sayısı genellikle 2’de kalmış, hatta 2011 senesinde sadece 1 firmaya düşmüştür.

2013 senesinde İSO 1000 sıralamasına giren 2 firma da yağ sektöründendir ve Hamzadere Bölgesi’nden değildir.

Şirket	Sıra	Satış Milyon TL
Trakya Birlik	77	992
OLİN	816	113

Kaynak: İSO

